

Отримано: 10 березня 2026

Прорецензовано: 16 березня 2026

Прийнято до друку: 16 березня 2026

email: oa@oa.edu.ua

yuliia.v.kovalchuk@oa.edu.ua

DOI: <http://doi.org/10.25264/2415-7384-2026-21-58-64>

Пасічник І. Д., Ковальчук Ю. В. Теоретико-концептуальна модель формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»* : серія «Психологія». Острог : Вид-во НаУОА, травень 2026. № 21. С. 58–64.

УДК: 159.95

Пасічник Ігор Демидович,

доктор психологічних наук, професор, президент

Національного університету «Острозька академія»,

ORCID-ідентифікатор: <https://orcid.org/0000-0001-7785-2584>**Ковальчук Юлія Віталіївна,**

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності «Психологія»

Національного університету «Острозька академія»,

ORCID-ідентифікатор: <https://orcid.org/0000-0003-0782-3264>

ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті представлено теоретико-концептуальну модель формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов. Комунікативну культуру розглянуто як інтегративне особистісно-професійне утворення, що забезпечує ефективну міжособистісну та міжкультурну взаємодію в умовах професійної діяльності. На основі аналізу сучасних психологічних, педагогічних та лінгводидактичних досліджень визначено структуру комунікативної культури, яка охоплює мотиваційно-ціннісний, комунікативно-операційний, метакогнітивний та соціально-поведінковий компоненти. Обґрунтовано психолого-педагогічні умови реалізації моделі, зокрема розвиток соціального інтелекту, формування конструктивних метакогнітивних переконань та розвиток національної ідентичності як основи міжкультурної комунікації. Визначено змістові, процесуальні та результативні характеристики моделі, окреслено механізми взаємодії її структурних елементів. Доведено, що реалізація запропонованої моделі забезпечує цілісний розвиток комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов та сприяє їхній професійній готовності до міжкультурної взаємодії.

Ключові слова: комунікативна культура, майбутні фахівці іноземних мов, теоретико-концептуальна модель, соціальний інтелект, метакогнітивні переконання, національна ідентичність, міжкультурна комунікація.

Ihor Pasichnyk,

Doctor of Science in Psychology, Professor,

President of the National University of Ostroh Academy,

ORCID-ID: <https://orcid.org/0000-0001-7785-2584>**Yuliia Kovalchuk,**

PhD student of the third (educational and scientific) level of higher education in the specialty "Psychology"

The National University of Ostroh Academy,

ORCID-ID: <https://orcid.org/0000-0003-0782-3264>

THEORETICAL AND CONCEPTUAL MODEL FOR THE FORMATION OF COMMUNICATIVE CULTURE OF FUTURE SPECIALISTS IN FOREIGN LANGUAGES

The article presents a theoretical and conceptual model for the formation of communicative culture in future foreign language professionals. Communicative culture is considered an integrative personal and professional construct that ensures effective interpersonal and intercultural interaction in professional activities. Based on an analysis of contemporary psychological, pedagogical, and linguodidactic research, the structure of communicative culture is defined as comprising motivational-value, metacognitive, communicative-operational, and socio-behavioral components. The psychological and pedagogical conditions for implementing the model are substantiated, including the development of social intelligence, the formation of constructive metacognitive beliefs, and the strengthening of national identity as a foundation for intercultural communication. The content-related, procedural, and outcome-oriented characteristics of the model are identified, and the mechanisms of interaction among its structural elements are outlined. It is demonstrated that the implementation of the proposed model ensures the holistic development of communicative culture in future foreign language professionals and enhances their professional readiness for intercultural interaction.

Keywords: communicative culture, future foreign language specialists, theoretical and conceptual model, social intelligence, metacognitive beliefs, national identity, intercultural communication.

Постановка проблеми. Сучасні трансформаційні процеси у сфері освіти, глобалізація професійної комунікації та посилення міжкультурних контактів актуалізують проблему підготовки

конкурентоспроможних фахівців іноземних мов, здатних до ефективної взаємодії в полікультурному середовищі. За таких умов особливого значення набуває формування комунікативної культури як інтегральної характеристики особистості, що забезпечує не лише високий рівень володіння іноземною мовою, а й готовність до соціально відповідальної, культурно доцільної та професійно ефективної комунікації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Попри значну кількість досліджень, присвячених комунікативній компетентності та міжкультурній взаємодії, проблема створення цілісної теоретико-концептуальної моделі формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов залишається недостатньо розробленою.

Теоретичні засади формування комунікативної культури розкрито у працях К. Галацин [3], А. Хом'як [12], В. Панченко [6], Л. Руденко [10], Н. Шварп та інших учених. Проблеми міжкультурної комунікації досліджували М. Байрам, Дж. Беннет, М. Гофстеде [14; 15; 21]. Психологічні механізми розвитку мовної особистості висвітлено у працях І. Пасічника, Л. Мамчур, М. Орап [4; 5].

Значний інтерес для нашого дослідження становлять концепції соціального інтелекту (Е. Торндайк, Дж. Гілфорд, Р. Бар-Он [13; 19]), метакогніції (Дж. Флавелл, А. Веллс [17; 22]) та соціальної ідентичності (Е. Еріксон, Е. Сміт, М. Байрам [11; 14; 16]).

Разом із тим відсутні комплексні моделі, які б інтегрували зазначені психологічні конструкти в єдину систему формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та побудова теоретико-концептуальної моделі формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. У нашому дослідженні комунікативна культура майбутнього фахівця іноземних мов розглядається як інтегральне особистісно-професійне утворення, що забезпечує здатність до свідомої, рефлексивної, етично відповідальної та культурно доцільної комунікативної діяльності в умовах міжкультурної взаємодії.

Теоретико-концептуальна модель комунікативної культури ґрунтується на системному, компетентнісному, особистісно орієнтованому, культурологічному та діяльнісному підходах. Її побудова враховує взаємозв'язок когнітивних, емоційно-ціннісних, поведінкових і рефлексивних механізмів професійного становлення особистості.

Основу моделі становить структура комунікативної культури, яка включає чотири взаємопов'язані компоненти:

- *мотиваційно-ціннісний компонент*, що характеризує систему професійних мотивів, гуманістичних цінностей, готовність до міжкультурного діалогу та позитивне ставлення до комунікативної діяльності;
- *метакогнітивний компонент*, який відображає здатність до саморегуляції, рефлексії, моніторингу власної комунікативної діяльності та свідомого вибору комунікативних стратегій;
- *комунікативно-операційний компонент*, що охоплює мовленнєві, соціолінгвістичні, прагматичні та міжкультурні вміння, необхідні для здійснення професійної комунікації;
- *соціально-поведінковий компонент*, який виявляється у готовності до взаємодії, емпатії, толерантності, адаптивності та соціально відповідальній поведінці.

Особливістю запропонованої моделі є визначення трьох ключових психолого-педагогічних умов (рис. 1).

Для фахівців іноземних мов існує значна кількість психолінгвістичних та педагогічних досліджень, які підтверджують, що соціальний інтелект має значний вплив на засвоєння другої мови як у структурному, так і в комунікативному плані. Зокрема, дослідження П. Макінтайра (Р. MacIntyre), Р. Гарднера (R. Gardner) та пізніші роботи М. Дорней (Z. Dörnyei) у сфері комунікативної психології підтверджують критичний зв'язок між афективними та соціальними факторами (частиною яких є соціальний інтелект) і мовним результатом [18].

Так, соціальний інтелект опосередковано впливає на засвоєння через соціальну перцепцію та емпатію. Ці механізми дозволяють студентів краще розуміти соціальний контекст спілкування, наміри носіїв мови та соціолінгвістичну доречність (*appropriateness*), що є необхідною умовою для структурно коректного й культурно адекватного використання мови.

Окрім цього, сильний зв'язок також існує між соціальним інтелектом та готовністю спілкуватися (*willingness to communicate*). Остання, зокрема, є критичним показником, оскільки саме вона детермінує, наскільки часто ініціюються професійні контакти та використовується набута мовна компетенція. Дослідження доводять, що високий рівень соціального інтелекту, особливо його афективний компонент (низька комунікативна тривожність і висока самоефективність), прямо корелює з високою готовністю спілкуватися, оскільки фахівець має психологічну впевненість для вступу в діалог, навіть в умовах мовного дефіциту чи міжкультурної невизначеності.

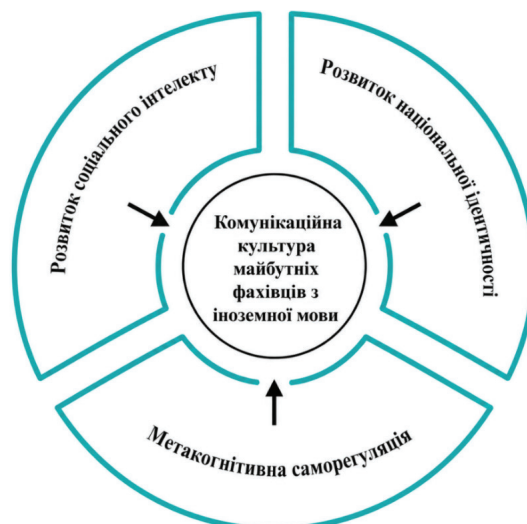

Рис. 1. Психолого-педагогічні умови формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов

Сучасні дослідження підтверджують, що соціальний інтелект має значний вплив на засвоєння другої мови як у структурному, так і в комунікативному плані. Сильний зв'язок також існує між соціальним інтелектом та готовністю спілкуватися [20]. Готовність спілкуватися є важливим показником, оскільки вона визначає, наскільки часто ініціюються професійні контакти та використовується набута мовна компетенція. Емпіричні дослідження підтверджують позитивний зв'язок між рівнем соціального інтелекту та результатами комунікації: підвищення соціального інтелекту призводить до покращення комунікативної компетентності. Таким чином, саме сформованість соціального інтелекту посилює здатність фахівців іноземних мов ефективно спілкуватися і долати соціальні бар'єри в комунікації.

Для фахівця, чия діяльність вимагає інтенсивної комунікації (зокрема, для фахівців іноземних мов), соціальний інтелект є важливою професійною компетенцією. Він дає змогу створювати сприятливі умови для спілкування, забезпечує коректну інтерпретацію потреб партнера та сприяє формуванню довірливих стосунків. Розвинений соціальний інтелект дозволяє фахівцю аналізувати соціальні сигнали, розпізнавати невербальні прояви (жести, міміка, інтонація) та розуміти глибинний контекст поведінки. Це, своєю чергою, уможливує більш глибокий аналіз емоційного стану, потреб та очікувань співрозмовника. Фахівець із високим рівнем соціального інтелекту здатен гнучко змінювати стиль взаємодії, адаптуючись до особливостей ситуації, вікової групи чи психотипу, що є надзвичайно важливим для роботи у різних соціальних та культурних середовищах. Розуміння соціального контексту спілкування також дозволяє краще аналізувати вплив соціального оточення на стан особистості та знаходити оптимальні шляхи розв'язання проблем.

Отже, соціальний інтелект є невіддільною частиною професійної компетентності фахівців іноземних мов та ефективно впливає на розвиток їх комунікативної культури, оскільки забезпечує якість взаємостосунків з іншими. Це узгоджується із широким розумінням соціального інтелекту, яке надає Р. Бар-Он, розглядаючи його як масив взаємопов'язаних емоційних, особистісних і соціальних здібностей, що впливають на ефективне вирішення людиною щоденних та професійних завдань [13].

Соціальний інтелект виступає когнітивно-афективною основою комунікативної культури. Він забезпечує розуміння емоцій, мотивів та намірів співрозмовника, прогнозування розвитку комунікативної ситуації та адаптацію поведінки до вимог соціального середовища.

Розвиток соціального інтелекту здійснюється через тренінги соціальної перцепції, групову взаємодію, проєктне навчання, рольові ігри та аналіз комунікативних кейсів.

Отже, на нашу думку, розвиток соціального інтелекту може бути важливою передумовою формування комунікативної культури майбутнього фахівця іноземних мов. Він є інтегрованою здатністю до декодування соціальної та емоційної інформації, забезпечуючи гнучкість стилю взаємодії та прогнозування поведінки партнерів по комунікації. Саме високий рівень соціального інтелекту прямо впливає на готовність до комунікації, що є вирішальним для активності фахівця в міжкультурному середовищі і гарантує соціокультурну доречність його професійної діяльності.

Свідома регуляція комунікативної поведінки майбутнього фахівця іноземних мов однією з необхідних умов комунікативної культури. Ця функція покладається на метакогнітивну активність, яка забезпечує свідомий контроль і стратегічне планування, необхідні для ефективної реалізації міжкультурного діалогу. Якщо соціальний інтелект забезпечує переважно інтуїтивне пізнання соціальної реальності, надаючи

фахівцю інтуїтивні здібності до декодування та взаємодії, то метакогнітивний моніторинг є вищим рівнем мислення, що забезпечує стратегічний контроль над цим процесом та функціонує як свідомий регулятор комунікативної культури.

Метакогнітивні переконання – це, по суті, переконання індивіда щодо власних пізнавальних процесів та контролю над ними. Вони охоплюють уявлення про те, чи можна керувати своїми думками або контролювати хвилювання під час мовленнєвого акту [22]. У полікультурному спілкуванні такі переконання визначають, наскільки впевнено, гнучко та адаптивно людина вибудовує мовленнєві стратегії. Наприклад, позитивні метакогнітивні переконання (на кшталт «я здатен контролювати свої думки під час розмови») сприяють активній участі у діалозі, тоді як негативні («я не можу приборкати тривогу під час виступу») можуть призводити до уникнення спілкування та зниження комунікативної активності.

Цей підхід знаходить своє відображення і в працях представників наукової школи Національного університету «Острозька академія». Зокрема, І.Д. Пасічник та О.В. Матласевич розглядають метакогнітивні переконання як ключовий фактор емоційно-вольової саморегуляції фахівців, вказуючи, що саме віра в корисність або небезпечність певних думок детермінує вибір стратегій поведінки [7].

У контексті нашого дослідження, метакогніція є критично важливою психолого-педагогічною умовою, оскільки вона є регулятором комунікативної культури. Для майбутнього фахівця іноземних мов ця регулятивна функція дозволяє перетворити інтуїтивне володіння мовою та міжкультурну чутливість (соціальний інтелект) на свідому, стратегічну та етично відповідальну професійну поведінку. Як зазначає М. Августюк, здатність до метакогнітивного моніторингу прямо залежить від рівня розвитку загальних метакогнітивних навичок, що дозволяє фахівцю здійснювати самокорекцію в умовах невизначеності [1].

Важливо розмежувати метакогнітивні переконання від поняття метапізнання (*metacognition*) в широкому сенсі [23].

Якщо метапізнання охоплює всі аспекти «мислення про мислення», включаючи як знання, так і процеси регуляції, то метакогнітивні переконання є вужчою категорією. Вони являють собою специфічні когнітивні оцінки або установки щодо характеру мислення, його контролю та його наслідків.

Метакогнітивні переконання функціонують як суб'єктивний фільтр, крізь який індивід оцінює свої метакогнітивні знання та потенціал до метакогнітивної регуляції. Спільним для дослідників Острозької наукової школи (І. Пасічник, Р. Каламаж, М. Августюк, Е. Балашов) є розуміння того, що ці процеси є основою суб'єктності особистості: вплив метакогнітивних знань та переконань полягає в тому, що вони спрямовують особистість до вибору, оцінки або перегляду виконання завдань [1; 2].

Метакогнітивні переконання (*metacognitive beliefs*), будучи складником метакогнітивного знання, є індивідуальними когнітивними оцінками щодо характеру мислення, його контролю та його наслідків [23]. Вони є ключовими для розуміння, чому індивіди обирають ті чи інші стратегії регуляції.

За функціональною ознакою їх класифікують на позитивні та негативні [22]. Позитивні метакогнітивні переконання стосуються переконань у користі чи необхідності певних когнітивних процесів. Наприклад, «Якщо я буду достатньо довго обмірковувати ситуацію, я знайду правильне рішення» або «Я можу контролювати власне мислення та емоції під час важливої розмови». І. Пасічник підкреслює, що такі переконання позитивно корелюють з когнітивною переоцінкою та самомотивацією. Ці переконання стимулюють використання активних та адаптивних стратегій регуляції [8].

Негативні метакогнітивні переконання стосуються переконань у неконтрольованості чи небезпеці власних когнітивних процесів. Наприклад, «Мої думки неможливо зупинити» або «Я не можу зупинити тривожні думки, коли говорю іноземною мовою». Ці переконання часто призводять до дисфункційних стратегій або уникнення (наприклад, уникання комунікації), що прямо перешкоджає формуванню комунікативної культури.

Саме негативні метакогнітивні переконання є основою для дезадаптивних стратегій саморегуляції, таких як уникнення соціальних ситуацій або надмірний пошук заспокоєння, що безпосередньо призводить до комунікативних проблем [22].

М. Августюк та ін. також наголошують, що подібні дезадаптивні переконання можуть активувати когнітивно-афективний синдром (CAS), підтримуючи тривогу та румінацію, що є особливо актуальним у контексті психосоціальної адаптації [2].

Відтак, метакогнітивні переконання є не просто знаннями про власне мислення, а ключовим механізмом саморегуляції комунікативної діяльності, оскільки вони виступають внутрішнім фільтром, що визначає здатність та готовність індивіда застосовувати когнітивні й комунікативні стратегії [23].

Цілеспрямоване формування позитивних, гнучких метакогнітивних переконань є необхідною психолого-педагогічною умовою для забезпечення психологічної стійкості фахівців іноземних мов та їхньої здатності до стратегічного міжкультурного медіаторства. З педагогічного погляду, для розвитку таких метакогнітивних переконань необхідні конкретні освітні умови, де викладачі відіграють важливу роль у формуванні метакогнітивної обізнаності студентів.

Таким чином, метакогнітивні переконання виконують роль свідомого стратегічного регулятора комунікативної поведінки майбутнього фахівця іноземних мов. Вони перетворюють інтуїтивні здібності, надані соціальним інтелектом, на плановані комунікативні акти, що характеризуються високим рівнем самоконтролю, адаптивності та етичної відповідальності. Формування адекватних та позитивних метакогнітивних переконань через цілеспрямовані освітні стратегії є необхідною умовою для досягнення майбутнім фахівцем іноземних мов необхідного рівня комунікативної культури в міжкультурному середовищі.

Якщо соціальний інтелект надає фахівцю іноземних мов інтуїтивні здібності до декодування та взаємодії, а метакогнітивні переконання забезпечують свідому регуляцію, то національна ідентичність є тією опорою, яка уможливлуватиме здоровий міжкультурний діалог загалом, зберігаючи при цьому толерантне ставлення як до себе, так і до «іншості».

Загальноприйнятим трактуванням національної ідентичності визнано тлумачення класика Е. Сміта, який пояснює її як: «підтримку і послідовне відродження визначеної сукупності цінностей, символів, спогадів, звичаїв, міфів і традицій, що утворюють своєрідну національну спадщину з метою самоідентифікації індивіда з цією унікальною спадщиною» [11].

Усвідомлення людиною себе як частини певної нації суттєво модулює міжкультурну комунікацію. Відповідно до моделі міжкультурної комунікативної компетентності М. Байрама, фундамент закладається в установках (*attitudes*) особистості, яка взаємодіє з представниками іншої культури [15]. Без цієї базової компетентності, яка включає відкритість, цікавість та готовність до децентрації (зміни погляду з власної на іншу перспективу), інші компоненти моделі міжкультурної комунікативної компетентності (знання, навички) не можуть повноцінно розвиватися [23].

У контексті міжкультурної комунікації, національна ідентичність виходить за межі суто етнічних ознак і набуває складної багатовимірної структури, де ключову роль відіграє свідомий вибір. Адже для національної ідентичності є характерним баланс об'єктивного (походження, місце народження, місце проживання) та суб'єктивного (національна свідомість) складників. Вона є конструкцією, що складається із багатьох взаємозалежних елементів: етнічних, культурних, територіальних, економічних та політичних (як зазначав Е. Сміт) [11]. Саме завдяки цій багатовимірності, національна ідентичність є динамічною і перебуває у процесі змін та адаптації до нових реалій, на відміну від, наприклад, відносно статичної етнічної ідентичності.

Національна ідентичність, сформована в конкретному історико-політичному контексті, є основою для національної стійкості (*national resilience*), що має прямі паралелі з психологічною здатністю індивіда до адаптації. Фахівець іноземних мов часто є інтерпретатором культурного досвіду в умовах кризи.

Основним принципом навчання іноземних мов у міжкультурному контексті є те, що від студентів не вимагається імітувати чи намагатися набути соціальної або національної ідентичності носія мови. Натомість майбутній фахівець повинен розвиватися саме як інтеркультурний комунікант, як особа, яка здатна бачити зв'язки між власною культурою та іншими культурами, проявляє інтерес і цікавість до «іншості» та має усвідомлення себе і власної культури з перспективи іншої людини [15].

Цінність цієї концепції для підготовки майбутнього фахівця іноземних мов, на наш погляд, полягає в декількох важливих аспектах.

По-перше, подолання культурного шоку та упереджень. На відміну від традиційного підходу, який прагнув асимілювати студента до культури носія мови, інтеркультурний комунікант зберігає свою національну ідентичність і вона стає психологічним якорем, що забезпечує внутрішню стійкість та емоційний баланс.

По-друге, рефлексивний підхід. Комунікант володіє здатністю до самоусвідомлення (*savoir s'engager* у термінології М. Байрама), тобто він здатен критично оцінювати власні цінності, вірування та упередження. Це дозволяє йому бачити свою культуру з перспективи «іншого» і критично переосмислювати іноземну культуру.

По-третє, здатність створити «третє місце». Інтеркультурний комунікант не діє ні в межах своєї культури, ні в межах чужої, а створює «третє місце» – простір взаємодії та взаєморозуміння, де обидві культурні системи можуть співіснувати. Це забезпечує ефективну та демократичну комунікацію, засновану на повазі до окремих осіб.

Зв'язок між міцною національною ідентичністю та роллю інтеркультурного комуніканта є прямим та функціональним для майбутніх фахівців іноземних мов. Передусім, позитивна та свідомо громадянська національна ідентичність, яка, як було показано, переважає в сучасній Україні, є важливою для запобігання асиміляції та збереження внутрішньої цілісності фахівця, адже глибоке вивчення іноземної мови та культури може спричинити розмивання ідентичності.

Фахівець іноземних мов, виконуючи роль культурного посла своєї країни, потребує глибокого усвідомлення власної національної ідентичності як джерела авторитету та культурної репрезентації. Його

здатність об'єктивно транслювати український культурний досвід, включно з його резильєнтністю та протестною ідентифікацією, напряду залежить від цієї глибини.

Висновки. Отже, ми розглядаємо цю інтегративну модель як багаторівневий механізм, де кожна умова виконує свою унікальну функцію.

Так, соціальний інтелект є загальною передумовою і зовнішньою рамкою складної системи комунікативної культури. Він забезпечує базову адаптивність і психологічну готовність особистості до міжкультурних взаємодій. Наш аналіз показав, що соціальний інтелект є важливим, оскільки він впливає на здатність та готовність спілкуватися, формуючи емоційно-поведінковий простір комунікації.

Метакогнітивна саморегуляція перетворює інтуїтивну адаптивність, притаманну соціальному інтелекту, на свідому та стратегічну комунікативну поведінку. Ця умова забезпечує самокорекцію та якість комунікативного акту через саморефлексію та критичне мислення. Саме метакогнітивні регулятори визначають, наскільки ефективно фахівець буде використовувати свій соціальний інтелект у міжкультурній комунікації.

Національна ідентичність слугує ціннісною основою, яка забезпечує стійку позицію та впевненість у міжкультурній взаємодії. Ми вважаємо, що вона формує стійкі установки, які дозволяють фахівцю іноземних мов здійснювати автентичний діалог культур. Національна ідентичність є основою для формування позиції інтеркультурного комуніканта, здатного до міжкультурного медіаторства без ризику асиміляції.

Таким чином, формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов визначається не сумою окремих заходів, а системною взаємодією психологічних, регулятивних та ціннісних механізмів.

Література:

1. Августюк М. Особистісні чинники об'єктивності метакогнітивного моніторингу. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія «Педагогіка. Психологія»* : збірник наукових праць. 2015. Вип. 1 (16). С. 12–17.
2. Августюк М. М., Демидюк В. М., Борисенко В. Є. Роль румінації як модератора у взаємозв'язку між емоційною регуляцією та психологічною стійкістю: теоретичний аналіз. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»: науковий журнал*. Острого : Вид-во НаУОА, 2025. № 18. С. 15–21
3. Галацин К. О. Комунікативна культура майбутнього фахівця: монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 132 с.
4. Мамчур Л. І. Формування мовної особистості майбутнього фахівця в умовах вищої освіти: монографія. Умань: Візаві, 2017. 326 с.
5. Орап М. О. Психологія мовленнєвої діяльності : монографія. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. 416 с.
6. Панченко В. І. Комунікативна культура особистості: теоретичні та практичні аспекти. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2019. № 2. С. 45–51.
7. Пасічник І. Д., Матласевич О. В., Гуцук Р. І. Роль метакогнітивних переконань в емоційно-вольовій саморегуляції лікарів в умовах війни. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія» : науковий журнал*. Острого : Вид-во НаУОА, 2025. № 18. С. 4–14
8. Пасічник І., Каламаж Р., Августюк М. Метакогнітивний моніторинг як регулятивний аспект мета пізнання. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка». Тематичний випуск «Актуальні проблеми когнітивної психології»*. 2014. № 28. С. 3–16.
9. Пасічник І. Д. Психологія розвитку людини у вимірах освіти : монографія. Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2016. 504 с.
10. Руденко Л. А. Професійна комунікативна культура майбутнього педагога : монографія. Львів : Сполом, 2015. 368 с.
11. Сміт, Ентоні Дейвід. Культурні основи націй. Ієрархія, заповіт і республіка [пер. П. Таращук]. Київ: Темпора, 2010. 311 с.
12. Хом'як А. П. Формування комунікативної культури майбутніх фахівців у закладах вищої освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2021. Вип. 2 (49). С. 210–215.
13. Bar-On R. The Bar-On Model of Emotional-Social Intelligence (ESI). *Psicothema*. 2006. Vol. 18. P. 13–25.
14. Byram M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. Bristol : Multilingual Matters, 2021. 280 p.
15. Byram, M., Gribkova, B., & Starkey, H. (2002). Developing the Intercultural Dimension in Language Teaching: A Practical Introduction for Teachers. Strasbourg: Council of Europe.
16. Erikson, E. H. (1968). Identity: Youth and crisis. New York, NY, USA: Norton
17. Flavell J. H. Cognitive Development. Englewood Cliffs : Prentice Hall, 1985. 318 p.
18. Gardner, H. (1993). Frames of mind: The theory of multiple intelligences (10 anniversary ed.). New York, NY: Basic Books.
19. Guilford, J. P., & Hoepfner, R. (1971). The analysis of intelligence. New York: McGraw-Hill.

20. Goleman D. *Social Intelligence: The New Science of Human Relationships*. New York : Bantam Books, 2006. 403 p.
21. Hofstede G., Hofstede G. J., Minkov M. *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. New York : McGraw-Hill, 2010. 576 p.
22. Nordahl, H., Hjemdal, O., & Wells, A. (2021). Metacognitive Beliefs Uniquely Contribute to Interpersonal Problems: A Test Controlling for Adult Attachment, Big-5 Personality Traits, Anxiety, and Depression. *Frontiers in Psychology*, 12:694565. doi: 10.3389/fpsyg.2021.694565.
23. Wells A. *Metacognitive Therapy for Anxiety and Depression*. New York : Guilford Press, 2009. 316 p.

References:

1. Avhustiuk M. Osobystisni chynnyky obiektyvnosti metakohnityvnogo monitorynhu [Personal factors affecting the objectivity of metacognitive monitoring]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Seriiia «Pedahohika. Psykholohiia» : zbirnyk naukovykh prats*. 2015. Vyp. 1 (16). S. 12–17. [in Ukrainian].
2. Avhustiuk M. M., Demydiuk V. M., Borysenko V. Ye. Rol ruminatsii yak moderatora u vzaiemozviazku mizh emotsiinoiu rehuliatytsiieiu ta psykholohichnoiu stiikistiui: teoretychnyi analiz [The role of rumination as a moderator in the relationship between emotional regulation and psychological resilience: a theoretical analysis]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriiia «Psykholohiia»: naukovyi zhurnal*. Ostroh : Vyd-vo NaUOA, 2025. № 18. S. 15–21 [in Ukrainian].
3. Halatsyn K. O. Komunikatyvna kultura maibutnoho fakhivtsia: monohrafiia [The Communicative Culture of the Future Professional: A Monograph]. Luts'k : Vezha-Druk, 2019. 132 s. [in Ukrainian].
4. Mamchur L. I. Formuvannia movnoi osobystosti maibutnoho fakhivtsia v umovakh vyshchoi osvity: monohrafiia [The Development of the Linguistic Identity of Future Specialists in Higher Education: A Monograph]. Uman: Vizavi, 2017. 326 s. [in Ukrainian].
5. Orap M. O. Psykholohiia movlennievoi diialnosti : monohrafiia [The Psychology of Speech Activity: A Monograph]. Ternopil : TNPU im. V. Hnatiuka, 2014. 416 s. [in Ukrainian].
6. Panchenko V. I. Komunikatyvna kultura osobystosti: teoretychni ta praktychni aspekty [Communicative Personality Culture: Theoretical and Practical Aspects]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti*. 2019. № 2. S. 45–51. [in Ukrainian].
7. Pasichnyk I.D., Matlasevych O.V., Hushchuk R.I. Rol metakohnityvnykh perekonan v emotsiino-volovii samorehuliatytsii likariv v umovakh viiny [The role of metacognitive beliefs in the emotional and volitional self-regulation of doctors in situations of guilt]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriiia «Psykholohiia» : naukovyi zhurnal*. Ostroh : Vyd-vo NaUOA, 2025. № 18. S. 4–14 [in Ukrainian].
8. Pasichnyk I., Kalamazh R., Avhustiuk M. Metakohnityvnyi monitorynh yak rehuliatyvnyi aspekt meta piznannia [Metacognitive monitoring as a regulatory aspect of metacognition]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriiia «Psykholohiia i pedahohika». Tematychnyi vypusk «Aktualni problemy kohnityvnoi psykholohii»*. 2014. № 28. S. 3–16. [in Ukrainian].
9. Pasichnyk I. D. Psykholohiia rozvytku liudyny u vymirakh osvity : monohrafiia [The Psychology of Human Development in the Context of Education: a monograph]. Ostroh : Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia», 2016. 504 s. [in Ukrainian].
10. Rudenko L. A. Profesiina komunikatyvna kultura maibutnoho pedahoha : monohrafiia [The Professional Communicative Culture of a Future Teacher: A Monograph]. Lviv : Spolom, 2015. 368 s. [in Ukrainian].
11. Smit, Entoni Deivid. Kulturni osnovy natsii. Iierarkhiia, zapovit i respublika [The Cultural Foundations of the Nation: Hierarchy, Commandment and Republic] [per. P. Tarashchuk]. Kyiv: Tempora, 2010. 311 c. [in Ukrainian].
12. Khomiak A. P. Formuvannia komunikatyvnoi kultury maibutnikh fakhivtsiv u zakladakh vyshchoi osvity [The development of communicative skills among future professionals in higher education institutions]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriiia: Pedahohika. Sotsialna robota*. 2021. Vyp. 2 (49). S. 210–215. [in Ukrainian].